

Position paper: Een visie op de adoptieketen 2020

Stichting Interlandelijk Geadopteerden (SiG) - is een landelijke organisatie voor en door geadopteerden. Zij richt zich op het bijeenbrengen van geadopteerden ongeacht het land van herkomst. Daarnaast behartigt SiG via opinievorming en informatievoorzieningen de belangen van een grote groep geadopteerden.

Inleiding

Op 20 maart 2014 vindt de werkconferentie 'Adoptieketen anno 2020' plaats. SiG is als belangenorganisatie voor volwassen geadopteerden blij hierbij aanwezig te zijn. Voor SiG is het belangrijk dat een mogelijke herverdeling van taken binnen de adoptieketen – dat de centrale vraagstelling van de werkconferentie vormt – te allen tijde een verbetering van de positie van geadopteerden moet bewerkstelligen. Vandaar dat SiG via deze position paper de aandacht vraagt voor enkele zaken die deels aansluiten op een aantal thema's dat op de werkconferentie wordt behandeld.

Inspanningsverplichting vergunninghouders

Van de vergunninghouders mag verwacht worden dat zij zich tot het uiterste inspannen om aan de kwaliteitseisen, die zowel via wetgeving als via zelfregulering worden voorgeschreven, te voldoen. Met de huidige afname van het aantal buitenlandse adopties (zie bijlage 1) en daarmee waarschijnlijk het aantal vergunninghouders, hoopt SiG dat deze inspanningsverplichting centraal blijft staan. Immers, het ontdekken dat de adoptie onrechtmatig is of dat je biologische ouders je eigenlijk niet hadden willen afstaan, kan bij zowel geadopteerden, adoptieouders als afstandsouders de nodige pijn en verwarring veroorzaken. Goede monitoring en onafhankelijke begeleiding van afstandsouders in het herkomstland zouden de norm moeten zijn. Het overhandigen van informatie en beelden (zoals foto's en video's) van het ontvangende adoptiegezin, of het kennis laten maken met de toekomstige adoptieouders bij de overdracht van het kind zouden nieuwe uitgangspunten kunnen zijn. Het kan voor de afstandsouder(s) immers een geruststelling zijn om te weten in welk gezin het kind terecht komt en het kan voor de geadopteerde een succesvolle doorstart van het leven bevorderen.

Continuïteit van adoptiekanalen tot 2020

SiG is van oordeel dat het openen van nieuwe adoptiekanalen gerechtvaardigd is als kan worden vastgesteld dat opvang binnen een veilig gezin¹ voor kinderen in het herkomstland ontbreekt. Kinderen blijken binnen gezinsverband grote inhaalslagen² in hun ontwikkeling te maken ten opzichte van kinderen die achterblijven in tehuizen. Aanvullend vereiste is dat er ook in de (nabije) toekomst geen zicht op verbetering van de situatie is. Dit betekent dus dat een vraag naar adoptabele kinderen (door aspirant adoptieouders) geen aanleiding mag zijn van een adoptieprocedure. Ter behoud van continuïteit zou ook gedacht kunnen worden aan fusies tussen de kanalen per wereldregio. Gevolg is dat dit *de facto* zou kunnen leiden tot vermindering van het aantal vergunninghouders. Voor aspirant adoptieouders en geadopteerden zijn transparantie en eerlijkheid over wachttijden en kostenopbouw van groot belang.

Kosten adoptie

Met betrekking tot de kosten van de adoptieprocedure zoals die door de vergunninghouders zijn voorgelegd, merkt SiG het volgende op. Vanwege de forse bedragen die met de totale adoptie zijn gemoeid, zal het niet altijd voor iedere aspirant-adoptieouder mogelijk zijn de kosten (gemiddeld 35.000 Euro³) met eigen middelen te financieren. Alternatieve financiering - waaronder tegenwoordig ook crowdfunding⁴ - ligt wat SiG betreft erg gevoelig nu de indruk zou kunnen worden gewekt dat aspirant-adoptieouders op de langere termijn

¹ IJzendoorn van, et al. (2011)

² IJzendoorn van, et al. (2011)

³ Hupkes, Reader Werkconferentie de adoptieketen anno 2020

⁴ In Amerika is adoptie via crowdfunding al een feit: <https://www.adopttogether.org/>

onvoldoende financiële armslag hebben het kind te kunnen onderhouden. Het is onder meer aan de direct betrokkenen in de adoptieketen hier voldoende bewust van te zijn bij o.a. de vorming van het ouderdossier.

Aspirant adoptieouders

SiG begrijpt dat een ideëel motief een overweging voor adoptie kan zijn. Opgroeien in een stabiel en veilig adoptiegezin in binnen- of buitenland⁵ blijft nog altijd beter dan opgroeien in kindertehuizen in het land van herkomst zoals eerder gemeld. SiG ziet adoptie niet als hulpmiddel tegen armoede, maar eerder dat armoede een legitieme reden is voor het doen van afstand. Hoewel afstand dus in het belang van het kind kan zijn, moet er ook voldoende aandacht zijn voor de rechten van de afstandsouders. Controle en begeleiding van de betrokken autoriteiten en vergunninghouders spelen een cruciale rol bij de borging van deze rechten en het bestrijden van malafide praktijken.

Een ander fenomeen is dat adoptieouders op (te)jonge leeftijd van hun kind terug gaan naar het land van herkomst of de biologische ouders gaan zoeken. Waarschijnlijk met het idee dat iedere geadopteerde op zoek zal gaan zoals dat, o.a. door programma's als Spoorloos of Vermist, onterecht wordt gesuggereerd. SiG vindt dat hier uiterst voorzichtig mee moeten worden omgegaan. Een jong kind is vaak nog niet psychisch weerbaar als het gaat om mogelijke pijnlijke informatie rondom de adoptie of confrontatie met de biologische familie. Daarnaast moet de keuze om iets met de adoptie te willen doen als eerste door de geadopteerde zelf worden gemaakt.

De zoekende geadopteerde

Ook geadopteerden zelf kunnen door bijvoorbeeld voornoemde TV-programma's op het verkeerde been worden gezet. Dit wordt nog eens versterkt door de nogal eenzijdige aandacht van de media voor misstanden die zich inderdaad kunnen voordoen. Zo ontstaat er bijvoorbeeld al snel het beeld dat de adoptiepapieren van bijna *alle* geadopteerden niet zouden kloppen⁶. Wat het zoeken betreft blijkt slechts 1 op de 3 van de interlandelijk geadopteerden op zoek te gaan naar de biologische familie⁷. Voor de meerderheid is juist het *niet* willen weten vaak een bewuste keuze waar zij dan ook recht op moet hebben⁸. Hiermee wordt gelijk ontkracht dat alle geadopteerden eerst hun 'roots' (lees: biologische familie) moeten hebben gevonden om 'te weten wie zij zijn' en daarmee een gelukkig leven te kunnen leiden. Echter in het algemeen mag worden verondersteld dat het met de meerderheid van de geadopteerden goed gaat en er sprake is van een even goed zelfbeeld⁹ als bij niet-geadopteerden het geval is. Daarnaast zijn er veel geadopteerden weliswaar nieuwsgierig naar hun herkomstland¹⁰, maar hebben daarmee zeker niet de behoefte hun culturele afkomst of geboorteland te verheerlijken.

Early Life Stress & special needs

Wel is het zo dat geadopteerden in een bepaalde levensfase¹¹ vragen kunnen hebben rondom hun adoptie, maar dit hoeft niet een heel leven lang te duren. Bijvoorbeeld de groep in de middelbare volwassenheid (zie groep 35-55 jarigen, bijlage 1) zal komende jaren te maken krijgen met verlies van hun adoptieouders. Vaak wordt gedacht dat deze groep als jonge 'gezonde' kinderen naar Nederland is gekomen omdat destijds (jaren 70'- '80) de term 'special need' nog niet in gebruik was genomen.

Een onbekend aantal van hen is wel degelijk met ondervoeding of andere medische zorgbehoeften of Early Life Stress (ELS) hierheen gekomen. Die adoptiekinderen zouden nu

⁵ IJzendoorn van & Juffer (2008)

⁶ Spoorloos, KRO, bijvoorbeeld de uitzending van 14 oktober 2013. Rodrigo van Rutte (Colombia) werd verwisseld als baby.

⁷ Tieman (2006)

⁸ Blauwhoff (2009)

⁹ Juffer & IJzendoorn, van (2007)

¹⁰ Project van Stichting Interlandelijk Geadopteerden: routecolombia.nl – website voor geadopteerden met informatie over Colombia

¹¹ Brodzinsky (1997)

als special need kunnen worden aangemerkt. Het fenomeen is niet geheel nieuw, alleen nooit eerder bijgehouden. Uit Fins onderzoek blijkt dat ELS¹² een rol kan spelen op latere leeftijd. Jonge Finse kinderen werden tijdens de Tweede Wereldoorlog geëvacueerd en tijdelijk gescheiden van hun ouders. Onder ELS verstaan wij dat een kind aan een grote hoeveelheid stress tijdens de zwangerschap (door externe factoren als drank, slecht voedsel, stress, e.d.) wordt blootgesteld of een trauma in de vroege jeugd oploopt. Dit kan een grote impact hebben op copingvaardigheden (lees: hoe om te gaan met tegenslagen in het leven) op de lange termijn. De beleving van het *afgestaan zijn* kan in grote mate worden beïnvloed door psychiatrische problemen die veroorzaakt zijn door neurobiologische stoornissen¹³.

Ontwikkelingen in de adoptiezorg

Goede professionele zorg begint bij aankomst van het kind in Nederland. SiG staat daarom achter het voorstel om standaard elk kind bij binnenkomst door een arts te laten beoordelen. Dat betekent dat naast alle regulier medisch onderzoek ook aandacht voor *ELS* indicatoren moet zijn. Ook aanwezige informatie over mogelijke erfelijke ziekten in het dossier moet daarmee voor de geadopteerde later toegankelijk zijn.

Doordat adequate hulpverlening door de overheid¹⁴ is weggefallen, zijn geadopteerden aangewezen op nazorg vanuit particuliere praktijken. Er is inmiddels dan ook een wildgroei aan 'adoptiecoaches' en hulpverleners ontstaan. SiG maakt zich zorgen over deze ontwikkeling. Een deel van deze hulpverleners bestaat namelijk uit geadopteerden die, weliswaar 'ervaringsdeskundig' is maar veelal zonder enige *professionele* ervaring (b.v. met *ELS*), geadopteerden begeleidt bij psychosociale problemen. Daarom pleit SiG voor een kwaliteitskader dat in staat is het welzijn voor de specifieke groep geadopteerden waar het niet goed mee gaat beter te borgen.

Onnodige stigmatisering geadopteerden

Als laatste noemt SiG de recente berichtgevingen^{15, 16} rondom een aantal ernstige misdaden in Nederland waarbij sprake zou zijn van uit Brazilië geadopteerde verdachten. Zonder enige onderbouwing en vermelding van wetenschappelijke bronnen werd door de media¹⁷ aanstonds een relatie gelegd tussen extreem crimineel gedrag en adoptie. Zowel SiG als velen geadopteerden uit haar netwerk hebben dit als stigmatiserend en daarmee als bijzonder kwetsend ervaren.

Tot slot

SiG merkt wederom op dat in het belang van het kind het opgroeien in een adoptiegezin de voorkeur boven gezinsvervangende voorzieningen (zoals tehuizen) heeft. Voorts is het niet realistisch te denken dat adoptiemisstanden of onvolledige dossiervorming bij interlandelijke adoptie valt uit te sluiten (geen 100%-identiteitsgarantie). Wel moet in de gehele adoptieketen er alles aan worden gedaan om risico's van misstanden rondom de procedure zo veel mogelijk te vermijden. Ten aanzien van het welbevinden van geadopteerden zijn de betrokkenen in de adoptieketen, de hulpverleners, de media alsook de geadopteerden zelf verantwoordelijk. Het merendeel van de (volwassen) geadopteerden ondervindt over het algemeen geen langdurige en onoverkomelijke problemen, maar goede (na)zorg via professionele hulpverlening blijft wel nodig. Zolang het belang van de geadopteerde centraal staat bij de (her)inrichting van de taken en verantwoordelijkheden in de adoptieketen, blijft SiG vertrouwen op een positieve ontwikkeling in de toekomst.

¹² Pesonen et al. (2012)

¹³ Vegt, van der, et al. (2009)

¹⁴ Tot 2012 verleende Stichting Ambulante FIOM gevestigd in de grotere steden psychosociale hulp aan geadopteerden.

¹⁵ <http://www.ad.nl/ad/nl/30280/Klopjacht-gangsterpaar/article/detail/3603785/2014/02/26/Hoe-een-kleine-dief-uitgroeit-tot-een-echte-gangster.dhtml>,

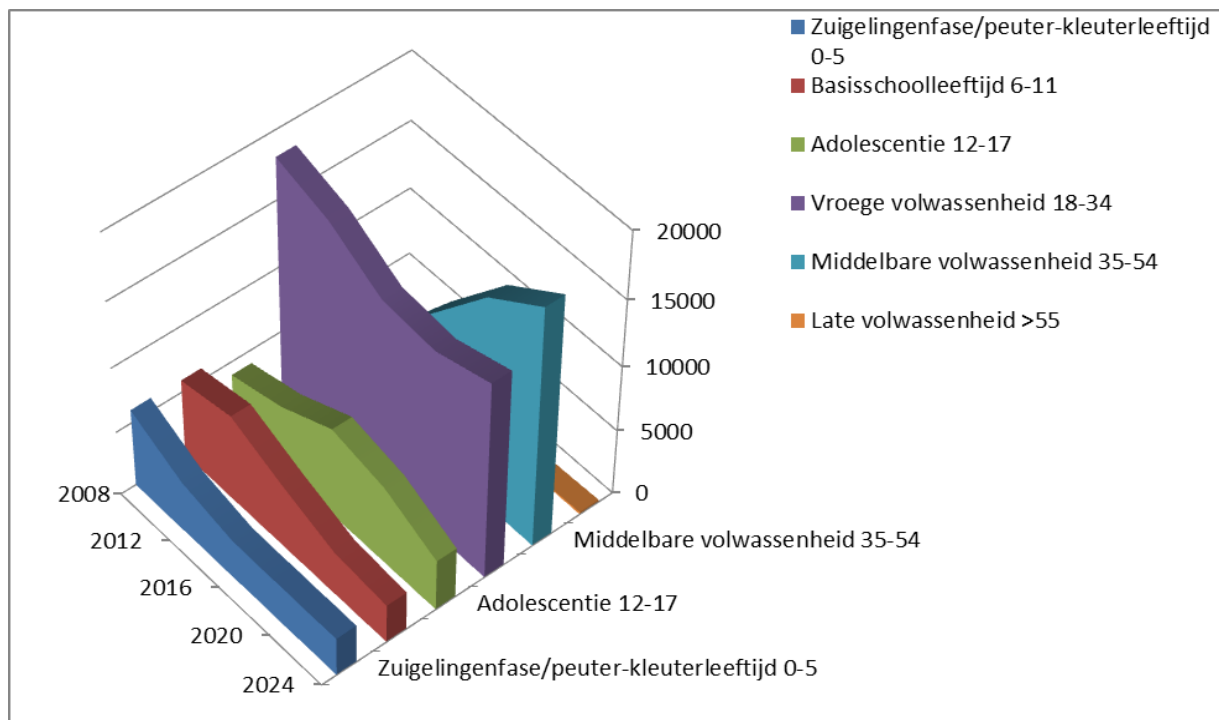
¹⁶ <http://www.rtlnieuws.nl/nieuws/binnenland/verdachte-drentse-moorden-afghanistan-veteraan>

¹⁷ <http://www.dvhn.nl/nieuws/drenthe/article10995443.ece/Adoptiekinderen-ontsporen-vaker>

Bijlage I: Leeftijdsofbouw interlandelijk geadopteerden

Al sinds de jaren '60 van de vorige eeuw vindt interlandelijke adoptie plaats. Onderstaande afbeelding laat het aantal interlandelijk geadopteerden zien onderverdeeld in de verschillende ontwikkelingsfasen en afgezet tegenover de periode van 2008-2024. Er is vanuit gegaan dat na 2012 een gemiddelde van 500 adopties per jaar zullen plaatsvinden.

Opvallend is dat de groep in de middelbare volwassenheid (35-55 jaar) tot 2020 explosief zal toenemen terwijl vrijwel alle groepen tot en met de kleuterleeftijd (0-5 jaar) geleidelijk afnemen. Een relatief grote groep is volwassen in 2020.

Afbeelding 1: Ontwikkelingsfasen volgens Erikson¹⁸, jaar en aantallen; cijfers: CBS, Hoksbergen 2011, Trends en analyse 2008-2012, bewerkt door Jurrijn Tack

Bibliografie

- Blauwhoff, R., Foundational facts, relative truths: a comparative law study on children's right to know their genetic origins, (Utrecht: Universiteit Utrecht, 2009)
- Brodzinsky, D.M., Geadopteerd, een leven lang op zoek naar jezelf, [oorspr. titel: Being adopted], (Amsterdam: Ambo, 1997)
- IJzendoorn, Van, R. & Juffer, F., Adoptie als interventie (1): Historische, ethologische en ethische achtergronden, *Kind en adolescent*, 29 (2008), nr. 1, p. 17-30
- IJzendoorn, Van, Et al. (2011) in: Monographs of the Society for Research in Child Development, 76(4).
- Juffer, F. & IJzendoorn, R., van, Adoptees Do Not Lack Self-Esteem: A Meta-Analysis of Studies on Self-Esteem of Transracial, International, and Domestic Adoptees, *Psychological Bulletin*, 2007, Vol. 133, No. 6, p.1067-1083
- Tieman, W., Ende, J., van der, Verhulst, F., Young adults intercountry adoptees' search for birth parents in: Mental Health in Young adult intercountry adoptees, (Rotterdam: Erasmus MC, 2006)
- Vegt, E.J.M. van der, Ende, J., van der, Ferdinand, R.F., Verhulst, F.C., Tiemeier, H., Early Childhood Adversities and Trajectories of Psychiatric Problems in Adoptees: Evidence for Long Lasting Effects (2009), *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37, 2, p.p. 239-249.
- Pesonen, A.K.; K. Räikkönen, The lifespan consequences of early life stress. *Physiology & Behavior*, 2012, 106:5.
- Weegar, K., Adoption, Family Ideology, and Social Stigma: Bias in Community Attitudes, Adoption Research, and Practice (2000), *Family Relations*, 49, pp. 363-370

¹⁸ Brodzinsky (1997)